

Türkiye'nin ekonomik özgürlük karnesi (I)

2006-01-26 15:45:19

Tüm Türkiye'de ilk ve orta dereceli okullar yarıyıl tatiline girdiler. Öğrenciler karnelerini aldılar. Karnelerindeki notlara bakıp hangi konularda başarılı, hangi konularda yetersiz olduklarını görecekler ve tatilde durum değerlendirmesi yapacaklar. Bu dönemde karne alanlar sadece öğrenciler değil, bir yılın sona ermesiyle birçok uluslararası kuruluş da geçen yıla ilişkin ülke değerlendirmelerini yapıyorlar.

Dolayısıyla, Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülke de karnelerini alıyor. Bu karneler hem bu ülkelerin kendilerini hem de başkalarının (özellikle de yabancı yatırımcıların) bu ülkeleri değerlendirmesini kolaylaştırıyor.

Son olarak, Ocak ayının ilk haftasında Ekonomik Özgürlükler İndeksi (EÖİ) 2006 yayınlandı. Heritage Vakfı ve Wall Street Journal tarafından 12 yıldır yayınlanan bu indeks 100'den fazla ülkeyi çeşitli kriterlere göre değerlendirip Özgür (Free), Oldukça Özgür (Mostly Free), Yeterince Özgür Değil (Mostly Unfree) ve Baskı Altında (Repressed) şeklinde dördü bir sınıflamaya tabi tutuluyorlar. Değerlendirme piyasa ekonomisinin ne kadar işlediğine, mülkiyet haklarının ne kadar korunduğuna, devletin ekonomiye ne kadar müdahale ettiğine bakılarak yapılıyor. Piyasa ne kadar işliyorsa, mülkiyet hakları ne kadar iyi korunuyorsa, devlet ekonomiye ne kadar az müdahale ediyorsa o ülke o kadar özgür olarak değerlendiriliyor.

Bu değerlendirme iki açıdan önemli. Birincisi, yabancılar, özellikle de yabancı yatırımcılar yatırım kararını vermeden önce yatırım yapacakları ülkeyi bu ve benzeri raporlara bakarak değerlendiriyorlar. İkincisi, ekonomik özgürlüğün yüksek olduğu ülkeler daha uzun süreli büyüme dönemleri yaşıyorlar ve daha yüksek refaha sahipler. En özgür 10 ülkenin Hong Kong, Singapur, İrlanda, Luksemburg, İzlanda, İngiltere, Estonya, Danimarka, Avustralya, Yeni Zellanda ve ABD, En az özgür 10 ülkenin Türkmenistan, Laos, Küba, Beyaz Rusya, Libya, Venezuela, Zimbave, Burma, İran, Kuzey Kore olduğunu söylersek herhalde durum daha somut olarak anlaşılabilir. Özetle, 'ekonomik özgürlük iyi bir şey.'

Bugün EÖİ 2006 raporundaki Türkiye değerlendirmesini aktarmaya başlayacağım. Rapor Türkiye ekonomisinin detaylı olmasa bile pratik bir tasviri niteliğinde. Bu nedenle ekonomik durumumuzu değerlendirmede kullanılabilecek yararlı ve objektif bir kılavuz. Türkiye bu sene Yeterince Özgür Olmayan (YÖO) ülkeler kategorisinin üst sınırında. Yaklaşık on yıldır bir üst kategorinin alt sınırı ile YÖO ülkeler grubunun üst sınırında yer alıyor. Bu grupta Türkiye ile benzer ekonomik gelişmişlik seviyesindeki ülkeler var (Moldova, Romanya, Brezilya vs). Bu çalışmanın 2005 yılında hazırlandığı ve bu nedenle, bazı değerlendirmelerin en geç 2004 yılı verileri dikkate alınarak yapıldığını dikkate alırsak Türkiye'nin önümüzdeki yıl daha iyi bir seviyede olacağı bir gerçek.

EÖİ'de her ülkeye 1 ila 5 arasında not veriliyor. Düşük notlar daha fazla özgürlüğü ifade ediyor. Türkiye'nin en kötü notları (4'er puan) Para Politikası (Enflasyon) ve Regülasyon (düzenlemeler) alanında. Raporda enflasyon konusunda Türkiye'nin çok ciddi bir başarı gösterdiğinden söz ediliyor. Bu alanda Türkiye'nin notunun düşük olmasının nedeni geçmiş yıllarda yaşanan yüksek enflasyon. Zaten geçtiğimiz yıla göre Türkiye, bu konuda 1 puanlık (çok büyük) bir iyileşme yaşıyor. Özetle, not kötü ama iyileşecek.